

הנדון:

השבוע מלאו 800 שנים למאורע מסויים. הס מלהזכירו

קרני חימין

מדינה יהודית, כפי שנקבע במגילת העצמאות, אלא מדינת העם היהודי. משמע: לא מדינה השייכת לאזרחיה היהודיים (שלא להזכיר כלל את אזרחיה הערביים), אלא מדינת היהדות העולמית, מדינה הפועלת בשמה, מטעמה ולמענה.

מאה שנים אחרי עליית הבילויים, נושאי מגן דוד הראשוני נים, וארכעים שנה אחרי הקמת ממלכת ירושלים החדשה, לא זו בלבד שגישה זו אינה נחלשת, אלא אף מתחזקת.

ישראל רחוקה מלהשתלב במרחב, ואף מלרצות בכך. היא לא התגלגלה לחימין שהיא אף כאן, שהיא שייכת למרחב זה, שעליה להבין את התהליכים הפועלים בו ולמצוא בו את מקומה. תחת זאת היא קושרת את גורלה, לחיים או למוות, עם מעצמה ביבשת אחרת.

הצלבנים הקימו כאן ממלכות נרחבות. בשיאם שלטו הצלבנים בכל חוף הים התיכון, מתורכיה ועד מצריים, והגיעו למבואות קאהיר, לעקבה ולעבר הירדן.

אך הם נשארו קשורים בחוזה הטבור במעצמות המערב.

כל עוד הזרים המערב לממלכה סיוע מכל הסוגים — כסף, נשק, לוחמים — פרוחה הממלכה ושיגשגה. אולם כרובת הימים מצא המערב עסקים כדאיים יותר. מוקרה העניינות שלו השתנה. הממלכה בארץ הקודש התחילה לשעמם.

כאשר דעך הסיוע, דעכה הממלכה. היא לא התרגי לה בעוד מועד לעמוד על רגליה שלה. האם זה מזכיר משהו?

ממלכה חיתה על חרבה, מיומה הראשון ועד האחרון. אומנם, היו הפוגות. היתה תקופה של קמפדיוויד (עם דמשק, לא עם קהיר). היו בריתות וקנוניות עם שליטים ערביים שונים. היו תקופות ממושכות של הפסקת אש רישמית.

אבל בכל פעם, כשהחלה הארץ להירגע, בא לממלכה גל חדש של קנאים מן הגולה הדוויה, או שהתעוררה הלהבות מילחמתיה החדשה בין בנייהאריץ, והמילחמה התלקחה מחדש.

מול היצר המילחמתי הזה, שניזון מתערובת של קנאות דתית, אינטרסים אישיים וסיעתיים ותאוות-שלל, לא הצליחה תנועת השלום, שהחלה להיווצר בקרב כמה מן הצלבנים בנייהאריץ, אשר התקרבו למוסלמים. הבינו את אורחותיהם והעריכו את תרבותם. עזרה לכך העובדה שהיתה לצלבנים עליונות צבאית. שום כוח במרחב לא היה מסוגל לעמוד מול ההסתערות של חילהשיריון שלהם — חיל הפרים המשוריינים, בעלי הנשק הכבד.

כאשר גרש השיריון דהר קדימה, שום כוח לא עמד בפניו. אולם הצלבנים לא הבינו — כפי שאין מכינים זאת הצלבנים המודרניים, מסוגם של אריאל שרון ורפאל איתן — שהכוח הצבאי הוא רק מרכיב אחד מכוחה של ממלכה. קובעים לא פחות החוסן הרוחני, האחריות הפנימית, העוצמה הכלכלית, הכישרון הפוליטי. ככל אלה לקחה הממלכה ראו.

כל עוד עמד לה כוחה, התרחבה הממלכה עוד ועוד. היא סירבה לקבוע לעצמה גבול. היא התפשטה. כבשה, התבצרה, התנחלה. מצודותיה עומדות עד היום לתיאפאת. כאשר הכוח הפנימי החל אוזל, החלה הממלכה מצטמקת. קור כיצורים אחד אחרי השני ננטשו. ההתנחלויות התקפלו. אחרי קרניחימין נפלה ירושלים. כעבור 104 שנים נפלה עכו. אחרוני הצלבנים נורקו — פשוטו כמשמעו — מן המזח של עכו לים. עוד שיעור טוב איך לא לעשות את זה.

האם יכלו הצלבנים לעשות שלום. כאשר היו כנשיא כוחם? האם יכלו לקבוע גבול שתקבל גם על דעת יריביהם? האם יכלו למנוע את מסעיהם הנגדי של המוסלמים, לפני שסחף את המרחב בקנאות?

בנייערות-המיוזרה נקראו. פולנים, ודווקא המערביים נקראו (פרנקים). יש כאן לקח חשוב ביותר למדינת-ישראל. הסער העדתי עלול להרוס את המדינה החדשה כמו שעזר להרוס את הממלכה ההיא. מיוזג המיזרחיים והמערביים לעם אחד חיוני לממלכה.

בבעיית הכפייה הדתית משותפת לשתי הממלכות. לא חסרו בממלכת-הצלבנים אנשי "אגודת-ישראל". על התנועה הצלבנית ריחפה אותה הדילמה המי רחפת כיום על התנועה הציונית.

וזהו: התנועה היתה חילונית במהותה. בראשה לא עמדו ההגמונים, אלא האכזרים. למרות שהאפיפיור הוא שיום את התנועה בראשונה, המלכים והרוכסים הם שהנהיגוה. ולמרות שהמטרה המוצהרת היתה קדושה (לשחרר את הקבר הקדוש מידי הכופרים!) הרי בפועל הוקמה בארץ ממלכה חילונית, שהתנהלה על פי החוק החילוני של התקופה (הפיאודלית).

החותם של ויליאם, נסיך הגליל

אולם כל הסמלים של התנועה והממלכה היו דתיים. החל בקריאת-הקרב (אלוהים רוצה זאת!) וכלה בסמליה-הצלב שעל המדים. כלי המטרה הדתית, כך נאמר, אין לממלכה כולה וזכות קיום.

על כן קמו בממלכה גופים דתיים קנאיים, בדמות המיסדרים הלוחמים, שחירוהו מילחמה בלייליות. שסיכלו כל נסיון לכונן שלום. נזירים-מתנחלים אלה מילאו תפקיד חשוב גם בדחיפת הממלכה אל האסון של קרניחימין.

האם אין זה מזכיר לנו בלום? התנועה הציונית היתה חילונית במהותה, אך היא אימצה לעצמה את סימלי הרת (ועם השם "ציון", הטלית שהפכה לדגל, מגן-דוד, גיבורי התנ"ך). המחנה הדתי היה למוקד הקנאות הדתית-לאומנית הלוחמת.

הרמיון בין גוישי-אמונים ובין מוסדריה-הטמפלרים הצלבנים הוא מדויק. מאיר כהנא הצלבני — רנו דה שאטיו — גרם במישרין לחורבן הממלכה בקרניחימין.

הממלכות הוא בעצם הגדרת מהותן. ממלכת-הצלבנים החזיקה בארץ מעמד כ-200 שנה — כ-100 שנה בירושלים, וכ-100 שנים נוספות בעכו. משמע: היו בה צברים בני הדור השמיני, התשיעי והעשירי.

אולם בכל שנות קיומה חשה החברה הצלבנית שהיא רק חילהחלוין של העולם הנוצרי, שמרובה האמיתי הוא באירופה הנוצרית. היא עצמה קראה לארצה (בשפת הפרנקים) "אונטרמר" — מעבר-ים. הרבר מנע מהם, מבחינה נפשית ורוחנית, להסתגל למחשבה שהם חיים במרחב הזה, שעליהם להשתלב בו כדי להתקיים לצמיתות. שעליהם להבין את התהליכים הפועלים בו ולקחת בהם חלק.

דרך מנצרת לטבריה. בהתקרבו לים-כינרת, מתנשאת משמאל גבעה רמונית-אכזף. שתי פסגותיה רומות לקרניים של שור. מכאן שמה: קרניחימין.

במקום הזה, השבוע לפני 800 שנה, אירע אחד המאורעות הגדולים בהיסטוריה של הארץ הזאת.

ב-4 ביולי 1187 הושמד במקום הזה הצבא המדי קובץ של ממלכת-ירושלים הצלבנית בידי המצביא המוסלמי הגדול, צלאח-אל-דין.

כיום שלפני-כן יצא הצבא הצלבני מציפורי, ליד נצרת, כדי להציל את מגיני טבריה, ובראשם הנסיכה אשיב, שהתבצרו במצודתם המכותרת. תחת שמש-יולי הלוהטת, כלי מים, כשהם צמאים ותשושים בשיריונם הכבד, התקרמו הצלבנים לעבר הצבא הרענן של צלאח-אל-דין, שהזו לו מים בשפע. הקרב היה אכזר עוד לפני שהחל.

בסוף אותו יום גורלי, לא נותר כשרדה-הקרב אף לוחם צלבני אחד שלא נהרג או נשבה.

תקופה שהחלה 88 שנה לפני כן, ב-15 ביולי 1099, כאשר פרצו הצלבנים את חומות ירושלים וערכו טבח במוסלמים וביהודים, הגיעה לקיצה.

אפשר היה לחשוב כי מאורע כלי-כך חשוב בתולדות הארץ יזכה בדיון נרחב בישראל, יישמש נושא לעשרות סימפוזיונים, יעסיק את כל-ההתיקשרות במשך ימים ארוכים. והנה: קול דממה דקה.

יוק, לא היו צלבנים. לא היה קרב בקרניחימין. לא היתה ממלכת-ירושלים ב-88 השנים ולא היו 104 השנים הנוספות של ממלכת צלבנית בשפלת-החוף. שרידי התקופה הצלבנית ב-200 השנים פזורים ברחבי הארץ, ממצודת-עכו ועד למיבצר כרד-מואב, מול סדום. אך הנושא סגור ונעול על-צבתי בתה-הכרה של המדינה.

זהו טאבו. אסור לדון בתקופה הצלבנית. ואם אין מנוס מלהזכירה, יש להקפיד על כך שלא תיאמר לעולם-לעולם אף מילה אחת העולה להביא להשיי וזאה בין ממלכת-הצלבנים למדינת-הציונים.

הס מלהזכיר. שמעתי השבוע שידור אחד — אחד ויחיד — על קרב קרניחימין. צעירה בשם תרצה ארוי ריאיינה ברדיו כמה מומחים, וביניהם ידידי הנערץ הפרופסור יהושע פראוור. זה היה כמעט שידור היתולי: במשך שעה דיברו המומחים על כל היבט אפשרי של תולדות הצלבנים, מכלי להזכיר אף פעם אחת ויחידה הקבלה אפשרית בין תולדותינו.

היה זה כאילו דיברו על השבר הסורי-אפריקאי, מבלי להזכיר כי בקעת-הירדן היא חלק ממנו.

מאת אורי אבנרי